

**ЯНЖИМА
БУРХАНДАА
МҮРГЭМЭЙ!**

8 н.

**ИТГЭЛИЙН
ХАМБЫН
ЗАХЯАНУУД**

15 н.

1921 оной
декабриин
21-нээ гарана

Буряад ҮНЭН

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Бүгэдэ арадай сонин

2013 оной
июлиин 25
Четверг

(21928)
№ 29 (843)

Гарагай 5
www.
burunen.ru

Буряад
Үнэн

Байгал далайдаа дуугаа үгэгты!

«АЛДАРТА БАЙГАЛ - АРЮУХАН ДАЛАЙНГАА» нэрэ түрэ үргээл

Байгал далаймнай дэлхэй дээрэ эгээн гүнзэги, тунгалаг найхан уһатай нуур гээшэ. Буряад арад мүнхэ нангин далай тухайгаа элдэб найхан дуу зохёодог байһан. "Алдарта Байгал - арюухан далай" гэжэ дуу шагнаагүй хүн үгы ёһотой. Байгал далай бии юм гэжэ бүмбэрсэг дэлхэйн хоёр хүнэй нэгэниинь дуулаһан байдаг. Харин Байгал далайн арюухан, сэбэрхэн уһанда тамаран амарха тухай дэлхэйн зоной гурбанай нэгэниинь хүсэдэг гэжэ тоо баримта гэршэлнэ.

Байгал далай шадар мүнделэн түрэхэ, ажамидаран ажаһууха аза талаантай бидэ Байгал далайгаа сэгнэн хамгаалха- манай уялга. Зунай халуун сагай эхилхэдэ, хаа-хаанаһаа байгаалин үзэсхэлэн-Байгал далай руу хүн зон тэгүүлдэг ха юм. Заха хизааргүй мэтэ номин хүхэ Байгал далайгаа энэ

байгаалин бэлэглэһэн шэдитэ үзэгдэлдэнь үлөөхын түлөө бидэ оролдохо ёһотойбди.

Байгал далай хадаа дэлхэйн эгээл урданай нуурнуудай нэгэн юм. Аяар 25 миллион жэлэй туршада ажамидаржа байһан Байгал, магад, мүнделжэ байһан океан болохо гэжэ эрдэмтэд тухайлдаг.

2008 ондо Россиин 7 гайхамшаг үзэгдэлнүүдэй тоодо Байгал далай ороо бэлэй. Харин мүнөө жэлэй мартын 25-һаа сентябриин 29 хүрэтэр бэлүүлэгдэхэ "Россиин 10" гэхэн мультимедийнэ конкурс -харалган Росси дотор эмхидхэгдэхэ гэжэ мэдэнэ ёһотойт. Энэ харалганай дүнгөөр манай Байгал далай арбан гайхамшаг үзэгдэлнүүдэй тоодо оробошье, оройдоол 9-дэхи нуури эзэлээд байна. Энэ харалганда илабал, Байгал далайдамнай бүхы дэлхэйн зоной анхарал табигдан, нангин арюун байдалыень хамгаалха, аршалха, хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ тунһатай болохо бшуу. Тиимэхэ хүн зон залхуурангүй, харалганда хабаадажа, Байгал

далайнгаа түлөө дуугаа үгыт даа гэжэ уряалнабди! Арюухан Байгал далаймнай алтан дэлхэйн "гайхамшаг эрдэни зэндэ-мэни" гэжэ мэдэрээ хадаа тэрэ мэдэрэлээ түби дэлхэйн арад түмэндэ дуулгаха, тодорүүлха манай уялга. Тиимэхэ хүн бүхэн бэе бээдээ дуулгажа, хүгшэн залуугүй булта www.10russia.ru гү, али www.10РОССИЯ.РФ гэхэн интернет холбоогоор ба смс- бэшгээр дуугаа үгэхэт. Ямаршье бүридхэлгүйгөөр ороод, тэндэ дуугаа үгэхэ эрхэтэйт. 24 часай хугасаада нэгэ IT- холбоотой газарһаа гурба дахин дуугаа үгэхэ болоно. Сүлөө саг олоод, хэдэн газарһаа дуугаа оло дахин үгэхэ арга бии. Гэбэшье, али

нэгэ шэнэ технологиин интернет аргаар мэхэлһэн хүнэй дуу үгэлгэ үгы хэгдэхэ.

Түрүүшын шата мартын 25-һаа июниин 30 хүрэтэр үнгэрөө. Хоёрдохи шата июлиин 1-нээ сентябриин 13-най Москвагай сагаар 12 сагта дүүрэхэ. Харин түгэсхэл байгша оной сентябриин 2-һоо сентябриин 29 хүрэтэр үнгэрэхэ.

Хүндэтэ манай нютагаар-хин! Сүлөө сагаа гамнангүй, интернет холбоондо гү, али багахан мүнгэнэй үнэ сэнтэй СМС-бэшгээр дуугаа эльгээжэ, "Алдарта Байгал-арюухан далайнгаа" нэрэ түрые үргээл!

Цырегма САМПИЛОВА.

ТҮРҮҮШЫН ХҮҮГЭДЭЙ НААДАНУУД - ТҮНХЭНДЭ

Түнхэнэй аймагта анха түрүүшынхид хүүгэдэй дунда зунай спортын нааданууд үргэн дэлгэсэтэйгээр нааян үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэбэ. Аймагтай спортын хүгжэлтэдэ горитой нүлөө үзүүлхэ энэ наадануудта юһэн хургуули хабаадаһан байна.

2013 ондо Буряад Республикын болон Түнхэнэй аймагтай байгуулагдаһаар 90 жэлэй ойн баярай хэмжээ ябуулгануудта Түнхэнэй засаг зургаание баригшад нютагай бүхы хүн зоние хабаадуулха гэжэ оролдано.

Гэхэтэй хамта, һүүлэй хэдэн жэлдэ Түнхэндэ спорт болон физическэ культура доройтонги байдалтай нэн. Хадата нютагай тамиршад амжалтануудые үнихэнэй туйлахаяа болёод байгаа гээд хэлэхэ шухала. Энэ байдалые яагаад найжаруулхаб гэжэ аймагтай захиргаан нилээд бодомжолоо. Тиин уржага ябаа улаан бургааһадые бага наһанһаа спорттой танилсуулбал, орёо байдалһаа заатагүй гарахабди гэнэн шиидхэбэри абтаа. Үшөө тиихэдэ олон жэлдэ Захааминда хүдэлһэн Даша Бальжинович Кыргыгенов нёдондо аймагтай хуралсалай таһагай даргаар томилогдоо бэлэй. Энэ хүн Захаaminaй аймагта жэл бүхэндэ болодог хүүгэдэй наадануудые эмхидхэлгэдэ нэгэтэ бэшэ хабаадалсан юм. Иигэжэ олон юумэнүүдэй тушаалдахада, Түнхэнэй аймагтай дэбисхэр дээрэ хүүгэдэй спортын нааданай найр бууба гээшэ.

Хүүгэдэй дунда мурьсөөнүүд угаа хэрэгтэй, ехэ социальна удхатай үйлэ хэрэг гээшэ. Энэниие Захаaminaй аймагта хүдэлжэ байхадаа, тон найнаар ойлгожо абаа бэлэйб. Иимэ наада үнгэргэхэ тухай наанамжыем нютагаархидайнгаа дэмжэлһэндэнь, баяртай байһанаа мэдүүлнэб, - гэжэ Даша Кыргыгенов хэлээ. - Хүүгэдэй спортын нааданууд арад зоние нэгдүүлнэ, залуушуулые шамбай бээтэй болгоно гээшэ. Энэ хэрэгтэ хурагшадай түрэлхид дуратайгаар хабаадалсана. Юуб гэхэдэ, олон жэлэй туршада түрэлхид үхибүүдэ хургуулида тушаагад лэ, хүүгэдэй хүмүүжүүлгэдэ багшанарыел харюусалгатай болгоод байгаа.

Наадануудта юһэн дунда бэшэ хургуулинуудай 200 гаран үхибүүд хабаадалсаа. Тэдэ булта Хужар нютагай гэр бүлэнүүдтэ байрлаһан байна. "Хужараймнай зон олон үхибүүтэй гэр бүлэнүүд болоодхёо", - гэжэ зарим хүнүүд энэбхилэн байгаа бэлэй.

- Бидэшые баһа хүүгэдэй наадануудта хабаадаһанбди. Юуб гэхэдэ, манайда хэдэн үхибүүд

хоноо. Зөөлэн унтари тэдэндэ бэлдэжэ, амтатай эдеэгээр хооллуулха гэжэ оролдообди. Манайшые үхибүүдэй холо нютагта мурьсөөндэ ошоод ябахадань, тон адляар хүндэлжэ, хооһоор ябуулхагүй бээ гэжэ найдагдана, - гэжэ Хужар нютагай ажаһуугша, эндэхи хургуулин багша Оксана Доржиевна Таряшинова хэлээ.

Эмхидхэгшэд хүүгэдэй наадануудые бүхэдэлхэйн Олимпиаин наадануудта дүтэрхыгөөр үнгэргэхээ оролдоо: баярай оршондо нааданай нээлгэ болон хаалга үнгэргэгдөө. Нааданай эхиндэ олимпиаин гал носоогдоо, һүүлдэнь тэрэ унтараагдажа, наадануудай удаадахи эээдтэ дамжуулагдаа.

- Хүмүүжүүлгын талаар энэ ехэ удхатай болоно. Юуб гэхэдэ, манай хүбүүд, басагад тон баһаа яагаад иимэ нааданууд болодог бэ, ямар түүхэтэйб гэжэ мэтэ мэдэснүүдые хадужа абаа болоно, - гээд Даша Бальжинович ойлгуулна.

Наадануудта хабаадаһан үхибүүд спортын зургаан зүйлөөр мурьсөө - бүхэ барилдаан, волейбол, футбол, аргамжа таталга, хүнгэн атлетикэ болон даам наадалга.

Хүнгэн атлетикээр Далахайн үхибүүд эрхимлээ. Волейболтой талмай дээрэ Шэмхын интернат-хургуулин шабинар түрүүлжэ гараа. Аргамжа таталгада Толтын үхибүүд шанга байһанаа гэршлээ. Футболтой мурьсөөндэ Хойтоглой хүбүүд илалта туйлаа. Даам нааданда хужарайхидтай тэмсэхэ тамиршад олодоогүй.

Бүхэ барилдаанда Толтын барилдаанда хоёр түрүү хуури эзэлээ. Хужарай болон Далахайн тамиршад нэгэ-нэгэ алтан медальда хүртөө. Наадануудай абсолютна абарга бүхэ болохын тула Толтын Вова Зарбаев болон Хужар нютагай Алдар Малзуоров хоёр тэмсэжэ, нааданай эээн илажа, хонин бэлэгтэ хүртөө.

Бүхы мурьсөөнүүдэй дүнгүүдээр Далахайн хургуули түрүүлжэ гараад, 50 мянган түхэригөөр шагнагдаа. Хоёрдохи ба гурбадахи хууринуудые эзэлһэн Толтын болон Хойтоглой команданууд 22 болон 10 мянган түхэригөөр урмашуулагдаа.

Түнхэндэ амаржа байһан Буряад Республикын хуралсалай министр Алдар Дамдинов наадые халта дайраад гарахадаа, эндэ хэгдэжэ байһан ажалые үндэрөөр сэгнэжэ байһанаа мэдүүлээ. "Спорт хүгжөөхэ талаар тон зүб ажал Түнхэндэ хэгдэжэ байна. Үхибүүд ганса мурьсэжэ бэшэ, мүн ондоо нютагуудай үетэнөөрөө харилсана, нүхэсэнэ. Нааданай гол шэнжэ энэ гээшэ", - гээд Алдар Дамдинов тэмдэглээ.

Галын хургуулин дүрбэдэхи классай хурагша Юмжана Хамагеева аха үхибүүдтэ адли хүнгэн атлетикээр мурьсэжэ, Алдар Дамдиновай бэлэгтэ хүртөө.

Удаадахи наадан Далахай хууринда эмхидхэгдэхэ. Тэндэ Түнхэнэй үхибүүд анха түрүүшынхидэ үбэлэй спортын зүйлнүүдээр мурьсэхэ.

Борис БАЛДАНОВ.
Авторай фото-зурагууд.

ГЕННАДИЙ ВАСИЛЬЕВАЙ НАНГИН ДУРАСХААЛДА ЗОРЮУЛАГДАҢАН ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

Ц.С. Сампиловой нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ буряад арадай уран дархашадай, скульпторнуудай выставкэ нээгдэбэ. РАХ бүлгэмэй гэшүүн, Россиин Федерациин габьяата уран зурашан, скульптор Геннадий Васильев түрэл арадайнаа соёл болон уран найханай урлалай хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлһэн байна.

МҮНӨӨ БУРЯАД ОРОН соогоо мэдээжэ болоһон олохон лэ уран зураашад болон скульпторнууд тэрэнэй хүтэлбэри доро дарханайн, урлалайн дүршэл абажэ үндэһэн байна. Тэдэнэй дунда Даша Намдаков. Энэ выставкэдэ хабаадаһын түлөө бүхы дэлхэйгээр суутай скульптор аяар холо Америкэһээ ерээ. Выставкэдэ Буряад ороной Үндэһэтэнэй музейн, Эрхүү хотын В.П. Сукачевой нэрэмжэтэ музейнүүдэй жасаһаа олон хонирхолтой бүтээлнүүд табигдаа.

Буддын шажанай бурхадай, табан хушуу малай гэхэ мэтэ Оронгын суута дархадай модоор бүтээһэн дүрэнүүд мүнөөшые болотор ехэ хонирхолтой, хүрөөтэйгөөр харагдана. Совет үеын А. Даржаев, Б. Зодбоев, А. Тимин, П. Намсараев, В. Уризченко гэгшэ скульпторнуудай зарим ажалнууд түрүүшынхидэ зоной анхалдалта табигдаба. Д. Намдаков, З.Дугаров, Д.Будажабэ, Ю.Эрдынеев, З.Дугаров гэхэ мэтэ буряад арадай мэдээжэ скульпторнуудай ажалнууд тэндэ олоор табигданхай.

Выставкын куратор Татьяна

Васильева хөөрэнэ:

- Эгээн түрүүн манай музей Даши Намдаковой выставкэ үнгэргэхэ гэжэ түсэблөөд байһан юм. Теэд скульпторай талаһаа бүхы буряад арадай уран дархашадай урлалай выставкэ үнгэргэхэ гэнэн дурадхал ороо... Мүнөө сагай скульпторнууд уран зурашанай классическа дээдын хургаалтай, гэгэшые ходоодоо уг изагуурайнаа домог түүхэдэ, үндэһэн соёлдоо хандан, эгээн хонирхолтой, дэлхэйгээр суурхана уран бүтээлнүүдые мүндэлүүлнэ.

Даши Намдаков буряад арадай соёлоороо, уран бүтээлшэд, зураашадаараа бүхы дэлхэйгээр суута болоо гэжэ тэмдэглээ. Геннадий Васильевай мастерскойдо дүршлөө дээшлүүлһэн юм. Даши Намдаков Геннадий Васильевые дулаанаар дурсажа, залуу дархашадай дүршэлтэй болоходо, ехэ нүлөөлһэн гэжэ тэмдэглээ:

- Хажуудань байгаад, ажаллахыень хаража, олон юумэндэ хурааб. Тиймэнэ би Геннадий Васильевые багшамни гэжэ баяраа хүргэжэ ябадагби.

Баира БАЛЬБУРОВА.

Понедельник, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.35 "ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)

«РОССИЯ»

06.00 "УТРО РОССИИ"
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.00 "1000 МЕЛОЧЕЙ"
10.45 "О САМОМ ГЛАВНОМ"

16.00 Т/С "ТАЙНЫ ИНСТИТУТА БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ"
17.00, 18.30 Т/С "ВСЕГДА ГОВОРИ "ВСЕГДА"
19.30 "ПРЯМОЙ ЭФИР" (12+)

КУЛЬТУРА

08.00 "ЕВРОНЬЮС"
11.00, 16.40, 20.30, 00.40 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 "НАБЛЮДАТЕЛЬ"
12.15 Х/Ф "БЕСПРИДАННИЦА"

КЕСТР БАВАРСКОГО РАДИО
АРИГ УС
07.00 М/Ф "ЗЛАТОВЛАСКА", "ТОЛИК И ТОБИК"
07.30 Х/Ф "ВДАЛИ ОТ ДОМА: ПРИКЛЮЧЕНИЯ ЖЕЛТОГО ПСА"

ТИВИКОМ

06.30 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК" (0+). ЗУРХАЙ
07.00, 09.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ
07.30 Т/С "СПАЛЬНЫЙ РАЙОН"

14.50, 17.20 М/Ф
15.05 Х/Ф "ТЫ У МЕНЯ ОДНА"
17.05 "ВАШЕ ПРАВО" (16+)
17.35 "УТУМАТА" (12+)

СТС «БАЙКАЛ»

18.30, 20.55, 23.55, 01.25, 02.05, 02.50, 03.30, 03.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
08.00 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА" (6+)

НТВ

07.00 "НТВ УТРОМ"
09.35, 11.20 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"

ПРОИСШЕСТВИЕ"
17.30 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)
18.40 "ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ" С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ" (16+)

СПОРТ-КАНАЛ

10.00, 06.15 "МОЯ ПЛАНЕТА"
12.00, 14.00, 17.00, 22.30, 03.00 "БОЛЬШОЙ СПОРТ"
12.20 "СТРАНА СПОРТИВНАЯ"
12.50 "МОЯ РЫБАЛКА"

Вторник, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.35 "ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)

«РОССИЯ»

06.00 "УТРО РОССИИ"
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.00 "ТАЙЗАН"

12.50, 15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ"
14.00 "ОСОБЫЙ СЛУЧАЙ" (12+)

КУЛЬТУРА

07.30 "ЕВРОНЬЮС"
11.00, 16.40, 20.30, 00.40 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 "НАБЛЮДАТЕЛЬ"
12.15, 23.20 Т/С "ДЖИВС И ВУСТЕР"

02.55 "ACADEMIA"
АРИГ УС
07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 "ФРИКАЗОИД" (6+). ПОГОДА

ТИВИКОМ

06.30, 09.30, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 19.30, 21.30, 23.00 НОВОСТИ ДНЯ (16+)
07.00, 09.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ

17.30 Д/Ф "ТРЕНЕР"
18.00 Т/С "ЗАЧАРОВАННЫЕ" (12+)
19.00 Д/Ф "ВЫЖИТЬ В МЕГАПОЛИСЕ"
20.05 Т/С "ДЕСАНТНЫЙ БАТЯ"

СТС «БАЙКАЛ»

09.00, 11.20, 13.05, 15.30, 18.30, 20.55, 23.55, 01.25, 02.05, 02.50, 03.30, 03.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
08.00 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ДЖЕКИ ЧАНА" (6+)

НТВ

07.00 "НТВ УТРОМ"
09.35, 11.20 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"

12.55 "СУД ПРИСЯЖНЫХ" (16+)
14.30 Т/С "УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ" (16+)
16.30, 19.30 "ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
17.30 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)

СПОРТ-КАНАЛ

10.00, 07.50 "МОЯ ПЛАНЕТА"
12.00, 14.00, 17.00, 22.25, 03.20 "БОЛЬШОЙ СПОРТ"
12.20 "БОЛЬШОЙ ТЕСТ-ДРАЙВ СО СТИЛЛАВИНЫМ"

Среда, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.05, 05.15 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.35 "ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)

«РОССИЯ»

06.00 "УТРО РОССИИ"
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
10.00 "1000 МЕЛОЧЕЙ"

19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
19.20 Т/С "ТРОЕ В КОМИ"
19.50 "ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!" (16+)

11.30 "КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ" (12+)
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 18.10, 20.40 "ВЕСТИ-БУРЯТИЯ"

КУЛЬТУРА

07.30 "ЕВРОНЬЮС"
11.00, 16.40, 20.30, 00.40 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ

11.20 "НАБЛЮДАТЕЛЬ"
12.15, 23.20 Т/С "ДЖИВС И ВУСТЕР"
13.10 Д/С "ИСТОРИИ В ФАРФОРЕ"
13.45, 22.05 Д/С "СКВОЗЬ КРотовую НОРУ С МОРГАНом ФРИМЕНОМ"

22.50 "МОНОЛОГ В 4-Х ЧАСТЯХ. АНДРЕЙ КОНЧАЛОВСКИЙ"
00.10 "ТОЛСТЫЕ"
01.00 Д/С "АРХИВНЫЕ ТАЙНЫ"

АРИГ УС

07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 "ФРИКАЗОИД" (6+). ПОГОДА
07.55, 19.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+)

Һайн һайхан үйлэ хэрэг

“ЯНЖАМА БУРХАНАЙ ГОЁОЛТО” АЯНШАЛАГШАДАЙ ДУРА БУЛЯАХА

Баргажанай аймагта түрүүшынхией үнгэрһэн “Янжама бурханай гоёолто” гэһэн зунай республиканска фольклорно фестивалиин хүгжэм дуунай конкурсдо Хурамхаанай аймагай Элысүүнэй соёлой байшангай “Уряал” ансамбль (түрүүшын фото-зураг дээрэ) баргажан буряадуудай ёһо заншал харуулжа, түрүүшын нуури эзэлбэ. Ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Ирина Доржиевна Монтоева, сценари зохиогшо – Баянголдо ажаһуудаг Елена Ахадаевна Бадмаева.

Тус ансамбль 2002 ондо байгуулагдаа юм. Тиин тэрэ “Буряад хүнэй нэгэ үдэр” гэһэн регион хоорондын конкурсун Гран-придэ хүртэжэ, 2012 ондо “Алтарганын” нэгэдхи шатын лауреат боложо урдинхэй.

“Бидэнтэй мурьсэгшэд – булта арадай ансамбльнууд. Бидэ даб дээрээ иимэ нэрэ зэргэгүйбди. Арадай болыхын тула оролдохобди”, – гэжэ багшын ажалай ветеран Хэшикто Эрдыниев хэлээ.

Зурагай конкурсдо Баргажанай хүүгэдэй уран бэлигэй байшангай нэмэлтэ һуралсалай заагша Людмила Тумасянай шабинар эрхим дүнгүүдые харуулаа. Гар урлалай мурьсөөндэ Елена Ивановагай хүмүүжмэлнүүд шангай нууринуудые эзэлээ.

“Олон айлшадай ерэнхэндэ баяртайбди. Манай Янжама бурхан зондо мэдэжэ, – гэжэ Людмила Тумасян хэлээ. – Иимэ һайндэр арад зониие нэгэдүүлдэг. Шангуудын һайн, хүйбүүд ехэ баяртай. Ехэшүүлэйшье, хүүгэдэйшье хабаадахаар һонирхолтой мурьсөөнүүд олон. Энэнь ехэ һайн”.

Аймагай соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд, захиргаанай мэргэжэлтэд, Баргажанай дасанай түлөөлэгшэд, соёлой-мэдээсэлгын түбүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ фестивалие үндэр хэмжэндэ үнгэргэхын тула ехэ оролдоһон байна.

Жюриин түрүүлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Людмила Дампиловагай тэмдэглэнээр, һайндэр ехэ гоёор үнгэрөө. Хүн зон зүрхэ сэдхэлээрээ нэгэдэжэ, ехэ дуратайгаар магтаалнуудые, арадай дуунуудые дуулаа. “Гуламта” ансамбль болон “Зүүн зүгэй нэбшээн” гэһэн эстрадна бүлгэм Ивалгын талада ажаһуудаг эхирэд-булагадуудай урданай дуун болон хатарнуудые гүйсэдхөө. Тиихэдэ Баунтын аймагай түлөөлэгшэд бултанай һайшаалда хүртөө. Баргажанай бүлгэмүүд буряад уртын дуунуудаараа харагшадай һонирхол татаа.

Тус фестиваль аяншалга хүгжөөлгэдэ ехэ нүлөөлхэ аргатай гэжэ Соёлой министрствын таһагые даагша Татьяна Дугарова хэлээ.

Дулма БАТОРОВА.
Авторай фото-зурагууд.

Суббота, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, including programs like 'Новости', 'Играй, гармонь любимая', 'Смак', etc.

«РОССИЯ»

Table with TV schedule for the Russia channel on Saturday.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, continuing from the previous block.

КУЛЬТУРА

Table with TV schedule for the Culture channel on Saturday.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, continuing from the previous block.

АРИГ УС

Table with TV schedule for the Arig Us channel on Saturday.

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for the Tivikom channel on Saturday.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, continuing from the previous block.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV schedule for the SCS Baykal channel on Saturday.

НТВ

Table with TV schedule for the NTV channel on Saturday.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, continuing from the previous block.

СПОРТ-КАНАЛ

Table with TV schedule for the Sports Channel on Saturday.

Воскресенье, 4

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Sunday.

«РОССИЯ»

Table with TV schedule for the Russia channel on Sunday.

КУЛЬТУРА

Table with TV schedule for the Culture channel on Sunday.

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, continuing from the previous block.

АРИГ УС

Table with TV schedule for the Arig Us channel on Sunday.

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for the Tivikom channel on Sunday.

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, continuing from the previous block.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV schedule for the SCS Baykal channel on Sunday.

НТВ

Table with TV schedule for the NTV channel on Sunday.

СПОРТ-КАНАЛ

Table with TV schedule for the Sports Channel on Sunday.

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, continuing from the previous block.

Advertisement for Amarsalga featuring a woman's portrait and text about services and contact information.

Advertisement for bedding and textiles with prices and contact information.

Advertisement for apartment rental with contact information.

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

- 0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет
16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

ХЯТАДЫН 40 МЯНГАН ХУУРАМЧ ҮЗВЭРТЭЙ МУЗЕЙГ ХААЛАА

Хятадын Хэбэй мужид үзвэрийн 12 танхимтай "Jibaozhai" нэрт музей 2010 онд 60 сая юанийн өртгөөр нээгдсэн байна. Гэвч музейн үзвэрүүд хуурамч байсан учраас хаах шийдвэр гаргасан талаар эх сурвалж мэдээллээ. Тус музейн ихэнх үзвэр нь 100-2000 юанийн хуурамч бүтээгдхүүн байсан учраас даваа гарагт хаажээ.

"Jibaozhai" музей 40 мянган хуурамч үзвэрээ 4000 жилийн өмнөх Хятадын эзэнт гүрний эдлэл хэрэглэл хэмээн хүмүүсийг хуурч ихэвчлэн ашиг олж байжээ. Харамсалтай нь хуурамч үзвэрүүдийн ихэнх нь 20-р зуунд хийгдсэн цуглуулгууд байсныг холбогдох албаныхан баталсан байна.

Харин музейн эрхлэгч 40 мянга гаруй үзвэрийн ядаж 80 нь жинхэнэ эх хувь гэдгийг батална хэмээн цагдаа нарт мэдээлжээ.

Энэ хэрэг явдалтай холбогдуулан тус улсад 2011 онд нэгдсэн 400 гаруй шинэ музейг шалгахгаар болсон байна.

2011 оны тайлангаар Хятадын музейнууд дэх үлэг гүрвэлийн олдворын 80% нь хуурамч байсан бай-

на. Хятад нь олон улсын техник технологи, брэнд бүтээгдхүүнүүдийг хуурамчаар үйлдвэрлэдэгээрээ дэлхийд алдартай билээ.

Д.Идэр

Манай сайт танд таалагдаж байвал LIKE хийгээрэй. Танд баярлалаа.

Н.ЭНХБАЯР АЧ ОХИНТОЙ БОЛЛОО

МАХН-ын дарга, экс ерөнхийлөгч Н.Энхбаярын гэр бүлд дахин нэг хүн шинээр мэндэлж тэрээр ач охинтой болжээ.

Түүний ууган хүү Э.Батшугарын гэргий Америкт төрсөн байна. Энэ баярт мэдээ хүндхэн цаг үеийг туулж байгаа Н.Энхбаярын гэр бүлийн сэтгэлийг түр ч болтугай баясгаж байгаа нь ойлгомжтой.

Э.Батшугарын гэргий Т.Дариймаа хэмээх бүсгүй байдаг бөгөөд өдгөө 25 настай. Тэрээр АНУ-ын Массачусетс мужийн Бентлигийн их сургуулийг дүүргэсэн орос, англи, төвд хэлтэй чамгүй боловсролтой бүсгүй юм. Сургуулиа төгсөөд банкны салбарт ажиллаж байгаад, 2010 онд Швейцарь-Монголын Худалдааны тэнхим гэгчийг Луганод байгуулан ерөнхийлөгчөөр нь ажиллаж байсан байна. Харин тэрээр одоо "Ремиф" компанийн захирлаар ажиллаж байгаа аж.

А.Наранцэцэг

ЭДВАРД СНОУДЕНЫГ НОБЕЛИЙН ШАГНАЛД НЭР ДЭВШҮҮЛЛЭЭ

АНУ-ын Тагнуулын төв газрын ажилтан асан Эдвард Сноуденыг Нобелийн энх тайвны шагналд нэр дэвшүүлжээ. Өдгөө ОХУ-ын Шереметьево нисэх онгоцны буудлаас гарч чадахгүй байгаа түүнийг Шведийн профессор Стефан Сваллфорс нэр дэвшүүлсэн хэмээн Нобелийн шагналын хороо мэдээллээ.

Норвегийн Нобелийн хороонд ирсэн хүсэлтэд профессор Сваллфорс "Эдвард Сноуден баатарлаг чармайлт, хүн чанараараа энэ шагналыг авах эрхтэй. Тэр ганц хүн хүн төрөлхтний төрөлхийн эрх, эрх чөлөөний төлөө тэмцэж чаддагийг харуулж байна" гэсэн байжээ.

Мөн эрдэмтэн 2013 онд Эдвард Сноуденд Нобелийн шагнал олгох нь 2009 онд АНУ-ын Ерөнхийлөгч Барак Обамад яаран олгосноос болж эзнээ олоогүй хэмээх муу нэр зүүх болсон Нобелийн энх тайвны шагналын нэр хүндийг хамгаалах болно гэсэн байна.

Тагнуулын мэдээллийн ажилтан асан Эдвард Сноуден АНУ-ын Үндэсний аюулгүй байдлын агентлагын "Призм" зэрэг хөтөлбөрүүд олон улсын томоохон байгууллага хийгээд иргэдийн

харилцаа холбоог нууцаар тагнадаг тухай баримт, мэдээллийг цацсан юм. АНУ-ын эрх баригчдын шахалтын улмаас Хонконгод нуугдаж байсан тэрээр нууцыг дэлгэснийхээ дараа буюу өнгөрсөн сарын 23-ны өдрөөс хойш Шереметьево нисэх онгоцны буудлаас гарч чадахгүй байгаа юм. 32 настай Сноуден нууцыг дэлгэснээ хүн төрөлхтний аюулгүй байх эрх, шударга ёсны төлөө хэмээн тайлбарласан юм. 21 улсаас орогнол хүссэн тэрээр өчигдөр ОХУ-аас албан ёсоор орогнол хүссэн билээ. Түүнд Латин Америкийн хэд хэдэн орнууд орогнох зөвшөөрөл олгосон ч бичиг баримтгүйн улмаас нисэх буудлын дамжин өнгөрөх хэсгээс гарч чадахгүй байгаа юм.

Д.Идэр
www.24tsag.mn

Н.ЭНХБАЯРЫН ГЭРТ ХУУЛИЙНХАН НЭГЖЛЭГ ХИЙЖ ЭХЭЛЛЭЭ

Яг одоо МАХН-ын дарга Н.Энхбаярын гэрийн гадаа олон хүн цугларчээ. Учир нь Н.Энхбаярын гэрт нэгжлэг хийж, эхнэр О.Цолмонгоос нь мэдүүлэг авч байгаа талаар эх сурвалж мэдээллээ.

Энэ сургаар МАХН-ын гишүүд ч тэдний гэрийн гадаа цуглажээ. Гэвч албаны эх сурвалж тодорхой мэдээлэл өгөхгүй байна. Харин

зарим эх сурвалжийн мэдээлж буйгаар эхнэр О.Цолмонгоос нь мэдүүлэг авахаар дуудсан ч ирэхгүй байгаа учир гэрт нь очиж мэдүүлэг авч байгаа бололтой. Тэгвэл өөр нэгэн эх сурвалжийн тайлбараар бол Т.Билэгтийн мэдүүлэгтэй холбогдуулан асууж лавлах зүйл гарсан гэнэ.

Д.Ундрах /24tsag.mn/

“ХАМАГ МОНГОЛ” СУУЛГЫН ДАСАН БАРИЛГАДА ТУҮХАЛБА

Үнгэрхэн долоон хоногто түүхэ домогто Түгнын талаар ажаһууһан арад зоной анхаралда үзэсхэлэнтэ найхан концерт табигдаба. Азиин арадуудай суута дуушадай эмхидхэн «Хамаг Монгол» түлэбэй артистнар Суулгын дасанай дэргэдэ сугларжа, мүнгэнэй түлбэригүи концерт наада харуулба. Энэ гайхамшагта хэмжээ ябуулгыё нютагай захиргаанай, дасанай зүблэлэй болон «Информ Полис» хэблэлэй хүтэлбэрилэгшэд дасан барилгада мүнгэ суглуулха зорилготой эмхидхэн байна.

Суулгын дасанай түүхэ гайхалтайшье, хүрөөтэйшье. 1830 ондо Буряад ороной газарта эгээн түрүүшын шулуугаар бүтээгдэн дасан болоно. Түгнын талын бурядууд булта барандаа тэрэнэй барилгада хабаадаһан юм. Айл, хүн бүхэн шадаха аргаараа: морин, буха, тэмээн ашаада ашажа, шулуунуудыё ехээр суглуулаад, барижа эхилээ. Тэдэнэ найнаар барисалдуулхын түлөө тусхайта ногоо намаа суглуулжа бусалгаад, элһэ шабартай, үндэгэнтэй холёод, мүнөө сагай барилгада хэрэглэгдэдэг цементтээ үлүү найнаар шулуунуудыё бэе бээдэнь няан, ордон шэнги томо дасанай байшан бодхоон байна. Үнгэрэгшэ зуун жэлэй гушаад онуудай хүлгөөтэй сагта дасан ехэ хандаралда ороо. Совет хуулиин сэргүүд дасан тэһэлээд, ханын дэргэдэ ламанарнуудыё буудаж, олоор хюдаһан юм. Мүнөө тэндэнь хандаралда ороһон хоёр сагаан хана үлөөд байна.

2000-аад онуудаар мүргэл шажанаа һэргээлгын, дасан шэнээр барилгын талаар ажал ехээр ябуулагдажа эхилээ. Дасанай зүблэл бии болгогдоо. Тэндэ буддын шажантанай, Түгнын талын нютаг нугануудай арад зоной хажуугаар бүхы буряад арадаймнай урдаа хараха хүнүүд олоор ороһон, туһалха гэжэ өөрынгөө хубитыё оруулһан байна.

Дасанай зүблэлэй гэшүүн Туяна Зондуева хөөрэнэ:

- Суулгын дасан бодхоолгын ажал ябуулгада би үннэй оронхойб. 2008 ондо Буряад драмын театрай тайзан дээрэ марафон үнгэргэжэ, хоёр миллионһоо үлүү мүнгэ суглуулаа бэлэйбди. Тэрэ сагнаа хойшо ехээн ажал ябуулагдаа. Суулга һууринһаа энэ газар хүрэтэр зайн гал татагдаа. Дуган, ламанарай байха гэр, баани дархалагдаа. Эдэе шанаха гэр баригдажа байна. Дасанай байшанай һуури табигдаад, нэгдэхихи этаж хирпиисээр баригдаа. Теэд барилга дүүргэхэ мүнгэн үшөөл дуталдаад байнал даа. «Хамаг Монгол» түлэбэй Улан-Удэ хото ерээд байхадань һамбаашалаад, манай «Информ Полис» түлөөһэгүй, буянтай удхатай наада харуулыт даа гэжэ

тэдэндэ хандаһан байнабди. Суута артистнар манай һанамжа һайн һанаагаараа дэмжээд, наашаа ерээл даа...

Монгол арадуудай артистнарыё нэрлэбэл, Монгол гүрэнэй суута дуушад Самандын Жавхлан, Гантэсгийн Эрдэнэчимэг, Тываһаа ерэнэн Сайдаш Монгуш, Хитадай Үбэр Монголой Машбатын Баясгалан, Хальмаг Республикын Шарам Бадамхалга, Буряад ороной Чингис Раднаев гэшэд болоно. Энэ жэлэй эхиндэ эмхидхэгдэн проект Монгол гүрэнэй олон хотонуудаар, хорин зургаан хүдөө нютагуудаар концертнаадаа харуулһан байна. Буряад ороной хүдөө нютагта түрүүшынхией ерээ.

Энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэгшэд хүндэтэ холын айлашада буряад заншалаараа хадаг барюулжа, сагаан эдээгээ дэлгэжэ угтаа. Түгнэ тоонтотой мэдээжэ эрдэмтэн Владимир Цыбикдоржиев түрэл дайдынгаа түүхэ домогуудтай танилсуулжа, агууехэ Чингисхаанай дайралдаһан мэргэд угсаатанай газар дайда энээгүүр юм гэжэ хөөрөжэ, айлашадые ехээр һонирхуулаа. Концертнаадаа харуулхын урда тээ холын айлашад тэрээгүүр сугларжа байһан бүгэдэ зонтой хамтадаа Суулгын дасанай һуури тойроод гооолоо. хүрөөтэ сагай гэршэлгэ болон үлэнэн урданай дасанай хандаранхай ханада мүргэжэ, ехэ уяржа, холын айлашад зүрхэ сэдхэлээ доһолгоо.

«Чингис хаанай нюуса» гэнэн кинодо мэргэд угсаатанай Чиледу ноёниие наадаһан Тыва Республикын дуушан Сайдаш Монгуш:

- Энэ урданай дасанай хормойдо наадаа харуулжа, тэрэнэй һэргээлгэдэ, барилгада хабаадаха аргатай болоһондоо ехээр баярлааб. Хоёр жэлэй саада тээ түрэл Тывадаа дасан барилгада хабаадаһан байнаб. Чадам хотын хажууда «Дээдэ хүрээ» гэжэ дасан шэнээр бодхоогоо һэмди. Тэндэ баһал совет хуулиин һүүлээр хоёр хандаргаданхай хана үлөөд байгаа. Мүнөө тэдэнэй хажууда дасанай ехэ комплекс шэнээр табигданхай.

Эмхидхэгшэдэй нэгэн Чингис Раднаев, бүхы артистнар Суулгын дасанай барилгада

өөрынгөө бэлигэй шадалар хандиб үргэхэ аргатай байһандаа сэдхэл зүрхэн хүлгэнэ гэжэ тэмдэглээ:

- Дасанай барилгада иигэжэ хабаадахадаа, бидэнэр дасан бодхоолго ямар гүнзэги удхатай гээшэб гэжэ ойлгонобди. Буряад-монгол арадаа дээшэнь үргэжэ, бүхы талаһаань һэргээхэ гэжэ оролдохо ёһотойбди. Үхибүүдээ түрэл хэлэндээ һургаха, буряад-монгол сэдхэлтэй болгохо, элинсэг хулинсагайнгаа ёһо заншал, нангин мүргэлөө сахиха, арадаа дээшэнь үргэхэ гэжэ оролдохобди.

Дасанай хажууда шэнээр баригданхай тайзан дээрэнээ үдэшин наранай оротор монгол арадуудай үзэсхэлэнтэ гоё дуунууд эдэлээ. Сугларһан зон

дуушан бүхэниие халуун альга ташалгаар угтажа, дуулахадань дуулалсажа, хатархадань хатаралсажа, артистнарыё тайзан дээрэнээ удаан саг соо табиха дурагүй байгаа. Концертын түгэсхэлдэ арюудхалгын гал түүдэг бадараагдаһан байна. Түгнын талаар үни заяанай иимэ найхан дуун эдэлээгүй, иимэ ехэ баяр болоогүй гэжэ олон зон тэмдэглээ. Үймөөтэ сагта дайруулжа, хүндэ байдалда орожо байһан араднай сэдхэл зүрхөөрөө һэргэхэ ёһотой гэжэ хүнүүд олоор хэлсэһэн байна.

Концертын үедэ гурбан зугаад мянганһаа үлүү мүнгэн суглараа.

Түгнын тала дайдаар мэдээжэ, арад зондоо эгээн хүндэтэй Суулгын дасанай шэрээтэ Цы-

рен лама энэ үнгэрхэн монгол арадуудай дуушадай концертнаадан дасанай түүхэдэ орохо гэжэ тэмдэглээ:

- Эгээн ехэ, шухала ажал хэгдээшье һаа, барилгын ажал үшөөл ехэ байна даа. Арад зонойнгоо оролдолгын хүсөөр хойто жэл болотор дасанайнгаа барилга дүүргэхэ ёһотойбди. 2014 оной намар шэнэ дасанаа нээхэбди гэжэ этигэнэб.

Дасанай амбайнар нютагайнгаа захиргаанай, дасанай зүблэлэй болон «Информ Полис» хэблэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, барилгада хандибаа оруулһан ажалша арад зондоо үнэн зүрхэнһөө баярыё хүргэжэ, буянтай бурхантай, һайн найхан ажаһуухыень хүсээнэ.

Баира БАЛЬБУРОВА.